

מעלין בקודש

שיחת הרב זלמן ברוך מלמד לפרשת אמור

הקדושה שנשארת תמיד • מדרגות בקדושת הזמנים • אור שבעת הימים
• מלא כל הארץ כבודו • יחס התורה לבעלי מום • נקדש את שמך
בעולם • אמרות טהורות • לראות טוב... נצור לשונך • ממך הכול • ימי
התנופה – ימי הגאולה

הקדושה שנשארת תמיד

פרשת אמור מתחילה במילים 'אָמַר אֵל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן' (כא, א). לכאורה יש בפסוק כפילות, הרי ברור שהכהנים הם בני אהרן, הרב, בספר שמועות ראי"ה שערך הרב ישעיהו הדרי זצ"ל, מבאר שבכהונה יש שתי בחינות. הבחינה הבסיסית היא סגולית, בכוח, והבחינה השנייה היא הקדושה שבפועל. התיאור 'בְּנֵי אֶהֱרֹן' מבטא את הבחינה הראשונה, הטבעית. כמו בנים, שתמיד יורשים את אביהם, כך הכהונה עוברת באופן סגולי מאב לבן. אבל הכינוי 'לְכֹהֲנִים' מתייחס לבחינה השנייה, לקדושה שבפועל.

הרב מוכיח שיש שתי מדרגות של קדושה. ההלכה אומרת שחלל שהוא כהן לא כשר, פסול לעבודה בבית המקדש. אבל, אם אותו חלל עבד, ורק אחרי העבודה התברר שהוא פסול, בדיעבד הקרבן כשר. אומר הרב שהסיבה לכך שהעבודה שלו לא פסולה היא מכוח המדרגה הפנימית הסגולית העצמית שאותה יורשים כל הכהנים. נכון שאת הבחינה של הקדושה בפועל אין לאותו חלל, אבל בדיעבד, הרי הוא כהן ולכן עבודתו כשרה.

הנקודה שאומר כאן הרב היא מאוד יסודית. לא רק לכהונה יש גדר כזה של קדושה בכוח, מעבר לצד שמופיע בפועל, אלא העניין הזה שייך להרבה עניינים של קדושה. לדוגמה, הרב מסביר על פי זה את העובדה שהכהנים יכולים להיות שליחים של ישראל בעבודת המקדש. לכאורה יש בעיה בכך שהכהנים הם שליחים שלנו, משום שיש כלל: מה שלא יכול לעשות

המשלח, גם השליח לא יכול לעשות בשמו, ומכיוון שישראל עצמם אינם יכולים להקריב קרבן, איך הכהנים יכולים להקריב בשליחותם. אומר הרב, שגם בקדושתם של ישראל יש גרעין של כהונה, כמו שכתוב בתורה: (שמות יט, ו) 'וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכֶּת כְּהֹנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ'. וכן אומר ישעיהו (סא, ו) 'וְאַתֶּם כְּהֹנֵי ה' תִּקְרְאוּ מִשְׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ'. יש בחינה של כהונה בכל ישראל – בכוח, לא בפועל – ומכוח אותה בחינה של כהונה שקיימת בכל ישראל, יש אפשרות שהכהנים יהיו שליחים של כל ישראל.

מדרגות בקדושת הזמנים

ממשיך הרב ומראה את הרעיון הזה של הקדושה שבכוח והקדושה שבפועל בהמשך הפרשה, בפרשיות השבת והמועדים. פרשת המועדות פותחת בפסוק (כג, ב): 'מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי', והנה המועד הראשון שהתורה מזכירה הוא השבת. ויש לשאול: הרי השבת אינה חלק מהמועדים, היא לא מתאימה להגדרה 'אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם' כי את הזמן של מועדים עם ישראל יכול לקבוע, והוא יכול לקדש את החודשים וכן לקבוע מתי יחולו החגים. אבל השבת היא 'קביעא וקיימא', יש בה קדושה עצמית, וקדושתה לא נובעת מכך שישראל מקדשים את הזמן שלה. לכאורה היא לא מועד.

גם כאן, אומר הרב, מופיעה הנקודה של הקדושה שבכוח ושבפועל. קדושת השבת היא קדושה בסיסית, קדושה של 'אחסנתא' - ירושה. זהו ביטוי שנמצא בזוהר לגבי השבת. השבת היא דבר מוחלט, קדושתה אינה תלויה במעשים שלנו, כמו הקדושה שבכוח שאינה תלויה במצבו או במעשיו של האדם. וההתגלות של קדושת הזמנים בצורה של 'קדושה שבפועל', בגוונים נוספים של קדושה, שתלויים במעשיהם של ישראל - היא בחגים. החגים הם לא קבועים, התרגום קורא למועדים 'אירועים', אירוע קצת מזכיר עראיות, קדושה שהיא לא לא כך יציבה ובסיסית כמו קדושתה הקבועה של השבת.

ואמנם יש הבדל בין המצווה שלנו בשבת ובין המצווה בחגים. בשבת יש לנו מצוות עונג שבת, ואילו בחגים המצווה היא לשמוח. עונג ושמחה הם שני סוגים שונים של התנהגות. העונג הוא פנימי יותר, השמחה מתגלה כלפי חוץ. זה מתאים מאוד למה שאומר הרב: הקדושה של החגים היא הקדושה שבפועל, הקדושה שמתגלה דרכנו, וממילא צריכים לשמוח בהם, לגלות ולהופיע את התרוממות הרוח.

היסוד הזה נכון בכל דבר. יש צד של פנימיות, הצד של הקודש בעצמו, ואחר כך יש את האופן שבו הקודש מופיע ומתגלה. האמת היא שגם בשבת עצמה יש צד של גילוי, זה גילוי יותר מצומצם, קדושה יותר פנימית ביחס לחגים שבהם הקודש מבוטא ומופיע יותר. 'מוֹעֲדֵי ה'

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם, הקדושה שמתגלה תלויה בנו, שנקרא אותה במועדה. ומגדיר לנו הרב כאן שמקור הקדושה של ימים טובים הוא בקדושת השבת.

אור שבעת הימים

הרב הולך ושוזר בעזרת היסוד הזה גם את המשך הפרשה. בפרשה מוזכרת מצוות הדלקת הנרות במקדש. חז"ל שואלים במדרש, מדוע צריך הקב"ה נרות, 'וכי לאורה הוא צריך'?! אלא, עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מביא הרב בשם המלבי"ם שבבריאת העולם נאמר (בראשית א, ג) 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אור, וַיְהִי אור'. מלמד אותנו המדרש שהיו שני שלבים של אור: בתחילה הקב"ה רצה להביא בעולם אור גדול, האור של שבעת ימי בראשית. אמרו המלאכים לפני ריבונו של עולם, איך תאיר את האור הזה בעולם הזה, שיש בו אנשים שיקלקלו? עמד הקב"ה וגנז את האור הגדול הזה לצדיקים לעתיד לבוא. לכן כתוב בתורה 'וַיְהִי אור, ולא וַיְהִי כן', כי האור שהאיר בפועל לא היה בדיוק אותו האור הראשון שרצה הקב"ה להאיר בעולם.

בא אהרון ורצה על ידי אור המנורה להאיר את אותו אור הגנוז. והדבר רמוז בתורה, כאשר הקב"ה מצווה את אהרון בפרשת בהעלותך להדליק את הנרות, נאמר 'וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן' (במדבר ח, ג). כביכול היה כאן תיקון של ה'ויהי כן' שנחסר בבריאת העולם. אומר הרב, שאהרון רצה ללמד אותנו שהאור הגנוז מסוגל גם הוא להתגלות בפועל. כפי שאמרנו, הקדושה הפנימית העליונה שבכוח – מתגלה בקדושה שבפועל. האור הפנימי הגנוז מתגלה באור המנורה הגלוי. מדייק הרב ואומר, שאף על פי שאהרון רצה להאיר כאן אור עליון, עדיין הוא יודע שהמקום שלו הוא 'מחויץ לְפָרְקַת הָעֵדוּת בְּאֶהֱל מוֹעֵד יַעֲרֹף אֹתוֹ אֶהְרֹן' (כד, ג). המקום של האור שמתגלה הוא לא בקודש הקודשים. המנורה היא סמל לחכמה, וגם בארון גנוזה החכמה. יש לפני-ולפנים זו החכמה העליונה הגנוזה, כמו האור הגנוז, ובמנורה מופיעה החכמה והקדושה שבפועל. בכל דבר יש צד פנימי יותר וחיצוני יותר, יש 'בכוח' ויש 'בפועל'. אלה הדברים שאומר הרב על הפרשה שלנו.

מלא כל הארץ כבודו

אנחנו נפגשים בפרשה שלנו עם סוגים שונים של קדושה, קדושת הכהנים וקדושת הזמנים. צריך לדעת, שהקדושה נמצאת בכל מקום, משום שריבונו של עולם נמצא בכל מקום, ואין מקום שהוא לא נמצא בו. אלא, שלא בכל מקום מתגלה אותה התגלות. יש מקומות נסתרים יותר, ויש פחות. מדרגות-מדרגות בהופעת הקודש. כל אדם ואדם בעולם מופיע איזו הופעה אלוהית נסתרת, באים ישראל ומגלים יותר את אותה הקדושה שבאדם, והכהונים מגלים

למעלה מזה את קדושת הכהונה שבאדם. כך גם בקדושת הזמנים. כל הזמנים בעצם מקודשים, הרי הקב"ה תמיד מחייה את העולם. הקדושה שבכל הזמנים לא מופיעה תמיד, אלא במדרגות מיוחדות, בזמנים שונים. הזמנים המקודשים מופיעים את אותה קדושה עמוקה ונסתרת שקיימת בכל הזמנים. השיא של הקדושה זו השבת, ואחר כך ישנה התפשטות מהקדושה הזו של השבת אל כל מועד ומועד.

הקדושות קשורות זו בזו. החיבור הוא עד כדי כך שאפילו בקדושת השבת ישראל מוסיפים קדושה. קדושת השבת היא לא רק קדושה מוחלטת, אלא יש בה בחינה שהיא דומה לחגים. את החגים ישראל מקדשים ממש, ובשבת כביכול הקדושה עוברת אל הזמן דרך ישראל. התורה ציוותה אותנו 'לְעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת' (שמות לא, טז), ואנחנו מוסיפים לקדושת השבת בקידוש שאנחנו עושים, אנחנו מופיעים את הקדושה הזו בכל שבת ושבת, מוציאים אותה מהסתר אל הגילוי.

הממד השלישי שבו מופיעה הקדושה הוא ממד המקום. כמו שיש מדרגות בקדושת האדם, ויש מדרגות בקדושת הזמנים, כך גם יש מדרגות בקדושת העולם. שוב, כל העולם כולו הוא מציאות אלוהית נסתרת, ארץ ישראל מגלה את אותה קדושה שקיימת בעולם. המשנה (כלים א, ו) סופרת 'עשר קדושות הן: ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות, ערי חומה יותר משאר ארץ ישראל', וכך עולה המשנה במדרגות הקדושה עד קדושת קודש הקודשים שבבית המקדש. מה קובע שמקום אחד מקודש יותר מחברו - כל הקדושות קשורות בסופו של דבר עם בית המקדש. לדוגמה: ארץ ישראל קדושה בכך שממנה מביאים את העומר ואת שתי הלחם. אסור להביא אותם מחוץ לארץ. זה מה שמבטא את הקדושה של ארץ ישראל. לא כתוב במשנה שרק בארץ ישראל יש מצוות תרומות ומעשרות, ולא כתוב על כל שאר המצוות התלויות בארץ, אלא דווקא כתוב על העומר ושתי הלחם. ההסבר הוא שבמשנה מדובר על קדושה שמתחברת עם בית המקדש. ארץ ישראל יותר שייכת אל הקדושה של בית המקדש - מביאים ממנה את העומר ואת שתי הלחם.

יחס התורה לבעלי מום

אסור לטשטש את המדרגות של הקדושה. ריבונו של עולם יצר את העולם כך, שהקדושה שנמצאת במציאות תופיע דווקא בצורה מדורגת. כך מתאפשרת פניה אל המקורות השונים של הקודש ברמות שונות. כל אחד פונה מהמקום שלו, כהנים לפי התפקיד המיוחד שלהם, הלויים לפי התפקיד שלהם, ישראל לפי התפקיד המיוחד שלהם, שבעים האומות והתפקיד המיוחד שלהם. כל חלקי הבריאה, כל אחד ותפקידו, יונק את הקדושה שלו ממדרגת קדושה

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 5

אחרת. אין מה לעשות, העולם הוא לא דמוקרטי, העולם הוא מדורג. כך בנה אותו ריבונו של עולם, מדרגות-מדרגות, וכל אחד צריך לשאוף להיות בדיוק בתפקיד המיוחד שלו.

ההדרגה הזו גם דורשת הכנות מיוחדות. עבודת ה' צריכה להיות בשלמות, ולכן כדי להופיע מדרגת קדושה גבוהה יותר, צריך הכנה מתאימה. הכהן צריך להיות טהור מתוקף תפקידו. לא ייתכן שיבוא כהן שנטמא ויגיד 'למה להפלות אותי! למה להפריד בין טמאים לטהורים!'. יש דירוג יסודי, יש דירוג באופן שבו הדברים יוצאים מהכוח אל הפועל. כך גם כהן שהוא בעל מום לא יכול לעבוד בבית המקדש. זו לא אשמה, זו ההכנה שנדרשת במדרגה הגבוהה הזו. יכול לבוא כהן בעל מום, ולומר 'מה עשיתי? המום שלי לא מפריע לעבודה, הוא רק פוגם ביופי! למה להפלות? למה התורה לא יודעת להבין ולהכיל את אלו שיש להם קשיים?'. התשובה היא שאמנם חסד הוא דבר מאוד חשוב, אבל זה לא סותר את העובדה שעבודת ה' צריכה להיעשות בשלמות. אין אפשרות לעסוק בדברים הקדושים ביותר, במקומות הקדושים או בזמנים הקדושים, בצורה פגומה.

יש להבנה הזו השלכה מעשית מאוד. אנשים חושבים שבשביל גמילות חסד צריך לתת למישהו שלא יודע להתפלל יפה ומזייף להיות שליח ציבור. או לתת לאלו שאינם קוראים מדויק או יפה לקרוא בתורה. הכול בשביל לעשות איתם חסד. זה לא נכון, כי בעניינים ששייכים לעבודת ה', ובפרט בציבור, צריך לדאוג שהעבודה נעשית בצורה המושלמת ביותר. לא תמיד זה המקום והזמן לגמילות חסד. יש סדר להתקשרות שלנו עם ריבוננו של עולם.

חשוב להבין, הכוהנים אינם חוצצים חס וחלילה בין ישראל לקב"ה, הם המחברים בין ישראל לאביהם שבשמים. הם לא גורמים אפליה, הם לא 'כנסים באמצע', אלא דווקא דרכם ועל ידם אפשר להתקרב לריבוננו של עולם. יותר מזה, אנחנו לא צריכים להיעזר בהם בדיעבד, אלא זהו הסדר הלכתחילאי. ריבוננו של עולם הוא גבוה מעל גבוה, עבודת ה' וקיום המצוות אלו עניינים עצומים, קדושים וגבוהים. אנחנו צריכים אנשים מתאימים שיעמדו בדרגה הזו. הכלל שצריך לזכור תמיד הוא שכל אחד צריך לשאוף להיות במקום שלו, להיות מה שהוא. שם הוא ימצא את כוחותיו, כך הוא יגיע אל המילוי היותר שלם שלו.

נקדש את שמך בעולם

התורה אומרת: 'וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (כב, לב). אומר על כך הזוהר, שבכל יום ויום צריך אדם לקדש את ה' בפיו, דהיינו להגיד שה' קדוש. 'קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ' (ישעיה ו, ג). הזוהר מסביר שהחזרה הזו: 'קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ', באה ללמדנו שיש בקדושה מדרגות רבות, אך אפשר לחלק אותן לשלש מדרגות כלליות. המילה קדש, בלי ו',

מבטאת את השורש של הקדושה. הקדש הוא עליון, נישא, נסתר ונעלה מאוד. מהקדש הזה מתפשט כאילו קו של שפע וגילוי, כמו שנראית האות ו', וכך מופיע השם 'קדוש'. גם הקדושה הזו המכונה 'קדוש' היא גבוהה, והיא ממשיכה ומתפשטת ומופיעה באופן נוסף של התגלות, והופכת לקדושה. שלש מדרגות: קדש, קדוש וקדושה. וכנגדן: 'קדוש קדוש קדוש'. כלומר, כשאנחנו מקדשים את ה', לפי הזוהר, מתקיימת המצווה של 'וְנִקְדַּשְׁתָּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'.

כמובן, אנחנו מכירים את הפירוש של תרגום יונתן, שאומרים אותו בתפילה, ש'קדוש' אחד מתייחס לקדושה שבשמיים, השני לקדושה שבארץ, והשלישי אל הקדושה שבכל העולם והעולמות כולם.

ב'קדושה' שאנחנו אומרים בתפילה אנחנו מזכירים פסוקים נוספים: 'בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ' (יחזקאל ג, יב), ו'מִלֶּךְ ה' לְעוֹלָם אֱלֹהֵיךָ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הִלְלוּ-הָ' (תהלים קמו, י). אומר על כך הזוהר, ששלשת הפסוקים מבטאים שוב שלש מדרגות. הפסוק הראשון, 'קדוש', הוא כנגד התורה שבכתב, מדרגה של נבואת משה, שניתנה באספקלריא המאירה. המדרגה השנייה של הקדושה היא מדרגת הנביאים, אספקלריא שאיננה מאירה. כנגדה הפסוק 'בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ'.

את המדרגה השלישית הזוהר לא מפרש, ויכול להיות שהוא מתכוון למדרגת הכתובים, כי הפסוק 'מִלֶּךְ ה' לְעוֹלָם' לקוח מפסוקי הכתובים. יש כאן גם חיבור מהותי, כי בספרי הכתובים אנחנו רואים במקומות רבים את הופעת המלכות. בתורה כמעט ולא מוזכר התואר 'מלך' כלפי הקב"ה. רק שלוש פעמים הוא נזכר בדרך רמז בשירות שבתורה. את כל הפעמים האלו אנחנו מזכירים בברכת 'מלכויות' בראש השנה, וכאשר אנחנו מחפשים פעם רביעית, כדי לסיים את הברכה בפסוק מהתורה – אין. ולכן אנחנו מסיימים עם הפסוק 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד' (דברים ו, ד). פסוק שאין בו ממש אמירה של מלכות. זאת אומרת שהמושג של המלכות מחובר דווקא עם ספרי הכתובים. ייתכן שהתורה עצמה היא עליונה וקדושה למעלה מהמדרגה של הופעת המלכות בפועל. בכל אופן, כאשר אנחנו מזכירים את הפסוקים הללו יום יום, אנחנו צריכים לשים לב שאנחנו מקדשים את ריבונו של עולם. אנחנו מזכירים עד כמה הוא קדוש וגבוה, ואיך ישראל עם קדוש מקדשים את שמו באמירה הזו בכל יום ויום.

כל ימי הייתי מצטער

כמובן, יש משמעות נוספת למצוות קידוש ה': 'ר' עקיבא אומר, כל ימי הייתי מצטער אימת יבוא פסוק זה לידי ואקיימנו' (ברכות סא:). כל חייו רצה ר' עקיבא לקיים את מצוות קידוש ה'

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 7

בשיא השלמות, למסור את כל חייו לריבוננו של עולם. השל"ה שואל, מה פירוש האמירה 'כל חיי הייתי מצטער אימתי יבוא פסוק זה לידי?' האם באמת ר' עקיבא חיכה למות. ומסביר שהכוונה היא 'הייתי מכין את עצמי'. אדם אומר בכל בוקר ובכל ערב 'בְּכָל נַפְשִׁי, ור' עקיבא היה ברגעים האלו מתכוון ומתכונן, 'אם הקב"ה היה מעמיד אותי עכשיו בניסיון כזה של מסירות נפש – הייתי מוכן'. אומר 'בְּכָל נַפְשִׁי', ומתכוון למה שהוא אומר, אני מוכן עכשיו לקחת את כל הכוחות ואת כל המציאות שלי ולמסור את הנפש.

אומר ר' עקיבא: 'הייתי מצטער', הכוונה היא 'הייתי מצייר לעצמי בדמיוני את כל הצער של אדם שמוסר את נפשו, וכך הייתי מכין את עצמי באופן נפשי בכדי שאוכל לעמוד בזה'. אדם שכן עושה בכל בוקר ובכל ערב, ממילא כל עבודת ה' שלו יותר שלמה. אדם שמוכן למסור את הנפש, ברור שהוא מוכן גם להתאמץ וללמוד, או להתפלל יותר טוב. זו דרך בעבודת ה'.

מצוות קידוש ה' שבכל יום היא בעצם הבעת נכונות לקדש את שמו. אז קיום מצוות 'יְנַקְדְּשִׁתִּי' הוא בשתי צורות. גם לומר בפה, כפי שאמרנו בשם הזוהר, וגם הבעת נכונות פנימית למסור את הנפש על קידוש שמו, כר' עקיבא. הדברים הללו מרימים את האדם ליכולות גדולות מאוד בעבודת ה'. הוא מוכן לכול, הוא עוסק בקדושת השם, וממילא הוא מוכן לעשות כל דבר ממש במסירות, מתוך קיום המצווה של קידוש ה'.

בני אהרן

בתחילת השיחה שאלנו על הכפילות של 'הַפְּהָנִים, בְּנֵי אֶהֱרֹן'. גם הזוהר מתייחס לשאלה הזו, ועונה שהתורה מדגישה לנו שהכוהנים הם ממשיכי דרכו של אהרן. מי היה אהרן - 'אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבים לתורה' (אבות א, יב). מהותו של אהרן הייתה שלמות. המהר"ל מרחיב בפירושו על המשנה הזו בפרקי אבות ומסביר שהאופי של אהרון תאם לתפקיד שלו. אהרון הוא הכהן הגדול שמאחד את כל ישראל ועושה את עבודת הקודש בשם כל ישראל, ביום הכיפורים בוודאי, וגם בכל יום ויום יש מצווה על הכהן הגדול להקריב מנחה מיוחדת, מנחת כהן גדול, ולשם כך הוא צריך להיות כהן של כל ישראל. זאת אומרת שיש אדם אחד שכל ישראל קשורים אליו והוא מאחד את כל ישראל בתפקיד שלו, וממילא מתאים שאהרן יהיה אדם שאוהב את כל ישראל, רודף שלום, מחפש אחדות, וממילא גם 'מקרבים לתורה', שהרי הוא המחבר את ישראל לאביהם שבשמיים. מצד אחד הוא שליח של הקב"ה, ומצד שני הוא שליח שלנו.

לכן אומרת לנו התורה בתחילת הפרשה, תדעו לכם, הכהנים הם בני אהרון, הם ממשיכים את החיבור הפנימי של הקרבת הקרבנות, את הביטוי העמוק של החיבור של הכהנים אל עם ישראל ואל הקודש.

אמרות טהורות

ישנה כפילות נוספת בפסוק הראשון. 'אמר אל הפהנים... ואמרת אלהם'. אומר על כך המדרש, שהכפילות שבפסוק מזכירה את הכפילות בפסוק 'אמרות ה' אמרות טהורות' (תהלים יב, ז):

ר' תנחום בן חנילאי פתח: 'אמרות ה' אמרות טהורות'. בנוהג שבעולם, מלך בשר ודם נכנס למדינה, כל בני המדינה מקלסים אותו, וערב לו קילוסם. אומר: למחר אני בונה להם גינוסאות ומרחצאות.

אצל בני אדם בשר ודם, האמירות הן לא טהורות, אם המלך שמח מהיחס היפה של בני המדינה, אז הוא מבטיח להם שמחר הוא יבנה בתי מרחץ וירחיב את הכבישים, בסוף הוא הולך לישון ולא קם וכל ההבטחות שלו לא שוות כלום. לכן האמרות של בשר ודם הן אמרות לא שלמות. אבל 'אמרות ה' אמרות טהורות' - מה שהקב"ה אומר מתקיים.

דבר שני אומר המדרש, שהאמרות של הקב"ה טהורות שהרי התורה 'עיקמה' כמה מילים כדי שלא להגיד מילים שליליות. 'וימן הבהמה אשר לא טהרה הוא' (בראשית ז, ב), 'והבהמה אשר איננה טהרה' (שם ח), למה התורה מאריכה במקום לומר בצורה פשוטה וקצרה 'הבהמה הטמאה' - כדי לדבר בלשון נקיה. מכאן אדם צריך ללמוד לשמור על לשון נקיה, לדבר תמיד בלשון חיובית, לא לדבר בלשון שלילית.

צריך לדייק במדרש הזה. הרי במספר מקומות התורה כן הזכירה את הביטוי 'בהמה טמאה'. אלא, שכאשר אומרים דברי הלכה, כשהתורה עוסקת בענייני טומאה היא מדייקת, לא מנסה לייפות, כדי שלא יבואו לטעות בהלכה. וכאשר מספרים סיפור שאינו הלכה, מעקמים את הדיבור כדי לא לדבר בלשון שלילית. בימי אחאב לא דיברו לשון הרע, והיו יוצאים למלחמה ונוצחים. בימי דוד היו אנשים שהלשינו לשאול על דוד, ולכן אף על פי שהיו צדיקים - היו יוצאים למלחמה ולא תמיד מנצחים. המדרש אומר לנו שלא רק לדבר לשון הרע אסור, אלא צריך להימנע גם מדברים של גנאי.

לראות טוב... נצור לשונך

אדם צריך לשלוט על הדיבור שלו, לא להוציא מהפה משהו שלא צריך להוציא. מורנו ורבינו הרב צבי יהודה היה מאוד מאוד זהיר בנושא הזה. הסגנון שלו תמיד היה בלשון חיובית, הוא לא היה מדבר בצורה שלילית. הוא לא היה אומר על אדם שהוא 'חולה מאוד', אלא שהוא 'זקוק מאוד לרפואה גדולה'. לבית החולים בבני ברק קוראים 'בית הרפואה', הרי לא באים לשם כדי להיות חולים, אלא כדי להתרפא. הלשון צריכה להיות חיובית, נקיה.

האמת היא, שכדי שאדם יוכל להיות בטוח שהוא לא ידבר דברים אסורים, הוא צריך לעלות עוד מדרגה. כדי שלשונו תהיה נקיה, המוח והמחשבות שלו צריכים להיות נקיים. צריך להתרגל להסתכל על אנשים בהסתכלות חיובית, וכך הוא לא יצטרך לחסום את פיו מלומר דברים לא ראויים שנמצאים לו בראש. הם פשוט לא קיימים. 'מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב'. הוא לא רק לא מדבר רע, אלא הוא מחפש לראות טוב בכל דבר ודבר.

בשביל לראות את הטוב בכל דבר - צריך להסתכל בהסתכלות רחבה. ככל שהסתכלות יותר רחבה, כך הראיה תהיה יותר טובה וחיובית. ככל שהסתכלות יותר צרה, על הכאן ועכשיו, כך רואים את הדברים בצורה יותר מצומצמת. כך קורה גם כאשר נפגשים עם קשיים. אדם שמסתכל בפרופורציות נכונות, זוכר תמיד שהקושי הוא לא הדבר היחיד שיש בעולם. יש אנשים שרואים את כל המציאות דרך הקושי שלהם, בצורה כבדה וקשה.

הדרך הנכונה היא להסתכל מהכללים אל הפרטים, להתבונן בכל הבריאה כולה, בהופעה האלקית, להתבונן בענייניו של הדור באופן כללי, ואז כאשר אתה רואה מאורע מסוים שהוא קשה, אתה בוחן אותו יחד עם כל המאורעות. 'הוי דן את כל האדם לכף זכות' (אבות א, ו). כשאתה מדבר על 'כל האדם', אז אתה רואה כמה הוא מעולה וטוב. אם אתה רואה רק מעשה מסויים שלו, אתה צובע את כל האדם בצבע הזה, למרות שזה ממש לא נכון. הרי יש לו הרבה צדדים, הרבה צבעים, הרבה תכונות ויכולות. בכל אדם יש נקודות שצריכות תיקון, וכשאתה מסתכל בפרופורציה הן בטלות ברוב. אני לא אומר שכאשר הכלל הוא חיובי לא צריך לתקן את הפרטים, אבל ברור שאדם שמתרגל להסתכלות כזו, לא יבוא לידי דיבור שלא ראוי.

ממך הכל ומידך נתנו לך

אני רוצה להביא לפניכם מדרש נוסף, שהוא כל כך יפה עד שאי אפשר שלא להזכיר אותו. התורה מלמדת אותנו שכאשר נולד כבש או עז, 'וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבָּן אִשָּׁה לָהּ" (כב, כז). אומר על כך המדרש:

ר' תנחומא פתח: 'מי הקדימני – וְאֶשְׁלַם, תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם לִי הוּא' (איוב מא ג). זה רווק הדר במדינה, ונותן שכר סופרים ומשנים. אמר הקדוש ברוך הוא: עלי לשלם גמולו - בן זכר. אמר ר' ירמיה בר אלעזר: עתידה בת קול שתהא מפוצצת בראשי ההרים ואומרת 'כל מי שפעל עם אל - יבוא ויטול שכרו'. ורוח הקדש צווחת 'מי הקדימני – וְאֶשְׁלַם!' מי קילס לפני, עד שלא נתתי בו נשמה? מי מל לפני, עד שלא נתתי לו בן זכר? מי עשה לפני ציצית, עד שלא נתתי לו טלית? מי עשה לפני מעקה עד שלא נתתי לו גג? מי עשה מזוזה עד שלא נתתי לו בית? מי עשה לפני סוכה עד שלא נתתי לו מקום? מי הפריש פאה עד שלא נתתי לו שדה? מי הפריש תרומה ומעשר עד שלא נתתי לו גורן? מי הפריש בכורות ומעשרות וקרבן עד שלא נתתי לו בהמה? הדא הוא דכתיב 'שׁוֹר אוֹ כֶּשֶׁב אוֹ עֵז'.

אומר לנו המדרש 'תתבוננו עד כמה הקב"ה מיטיב! הוא תמיד מקדים את הטובות שלו לטובות שלנו. כל מה שאנחנו עושים, זה תמיד מכוח מה שהקב"ה נותן לנו, אנחנו מודים לו בדברים הטובים שאנחנו מקבלים ממנו. אנחנו נותנים לו את שלו.

ימי התנופה

אני רוצה לעסוק בספירת העומר שמופיעה בפרשה:

וַיִּדְבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְקִצְרֹתֶם אֶת קְצִירָהּ... וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשִּׁבְעָת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה... וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לָהּ. מִמוֹשְׁבֵיחֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה. (כג, ט-יז)

יש כאן שתי תנופות, ובין תנופת העומר לתנופת שתי הלחם אנחנו סופרים את ספירת העומר, שבע שבתות, עד יום החמישים שבו מביאים לחם תנופה. העומר של פסח מתיר לאכול את התבואה החדשה בכל הארץ. התבואה הראשונה שמתחדשת אלו השעורים, ואת הראשית של הקציר צריכים להביא אל הכהן שמניף את העומר הראשון כלפי מעלה, לה'. בשבועות בא קרבן שתי הלחם, ומתיר להתחיל להשתמש בתבואה החדשה במקדש. שתי

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 11

התנופות קשורות להתחדשות. תקופת ספירת העומר היא תקופה ארוכה של התחדשות, מראשית העומר ועד שתי הלחם. יש כאן מהלך שלם של התחדשות השנה. פסח הוא חג האביב, וממנו ממשיכה תקופה אחת ארוכה של התרוממות.

הרב צבי יהודה מאריך ומדקדק, למה נקראו הימים האלו ימי 'ספירת העומר'. הר"ן מסביר מכיוון שקרבן העומר כבר הוקרב, אנחנו לא מברכים 'לספור את העומר' אלא 'על ספירת העומר', כמו שמברכים על מצווה שכבר נעשתה. יש הבדל בין סגנונות הברכה השונים, יש אומרים 'בעומר', והכוונה היא שאנחנו נמצאים בתוך ימי העומר. ויש אומרים 'לעומר', זה יכול להיות מיוחס לעומר של שתי הלחם, שכל אחד מהם צריך להיות בשיעור עומר.

מה שברור, שהימים האלו הם ימים של התרוממות, של תנופה, ושל התחדשות. אלא שבמשך הדורות, אירעו צרות שעבר עם ישראל בתקופה הזו, והתחילו מנהגים של אבלות. יש אומרים שהמנהגים הללו התחילו רק לפני שש מאות שנה. ואחר כך היו עוד צרות, אז התקינו שבחודשים הללו אומרים האשכנזים את תפילת 'אב הרחמים' אפילו בשבתות שמברכים בהם את החודש.

חודש הגאולה

אני מרגיש, שאנחנו נמצאים בתקופה שבה חודש אייר חוזר ונהיה חודש מרום, חודש ניסי. אמנם בדורות קודמים היו בו צרות מאוד גדולות, אבל עכשיו היו לנו ישועות מאוד גדולות. הקמת המדינה, מלחמת ששת הימים, אלו דברים עצומים שקרו לנו בחודש אייר. זה כל כך מתאים לתקופה הזו, תקופה של התחדשות, בין העומר לשתי הלחם, בה אנחנו זכינו לשני האירועים העצומים הללו. אם היינו זוכים שכל הציבור של שומרי התורה והמצוות היה מבין את גודל מעשה ה' הגדול הזה, ואם כל העם היה מבין היינו אומרים שלא לומר 'תחנון' בכל התקופה שביין יום העצמאות ליום ירושלים.

כאשר ניצחו את הצדוקים, בחודש ניסן, באיזו מחלוקת על אופן הקרבת קרבן התמיד – עשו שמונה ימי חג על הניצחון הזה. היה כנראה ויכוח גדול, וממש חגגו את הניצחון הזה. אחר כך ניצחו שוב את הצדוקים בוויכוח על זמן הקרבת קרבן העומר, וחגגו עוד מספר ימים. אחרי התקנה הזו הוחלט שלא לומר תחנון בכל חודש ניסן, כיוון שרוב ימי החודש היו לימי שמחה.

ואם כך עשו אז, האם על האירועים הללו, שפגשנו בחיינו, יום העצמאות ויום ירושלים – לא ראוי לציין מספר ימים שלא נאמר בהם תחנון? היה צריך לקבוע שכל הימים שביין יום העצמאות ועד סוף מלחמת ששת הימים לא נאמר תחנון. וכיוון שיש שם כבר ראש חודש

– צריך היה לחבר את זה לחודש סיוון ולומר שלא אומרים תחנון מיום העצמאות ועד אחרי חג השבועות. כך היה ראוי, אבל לא זכינו. לא זכינו לנס שתהיה הבנה בציבור איך לראות את הימים הגדולים והמרוממים הללו.

אנחנו שזוכים לראות זאת, צריכים לדעת שאלו ימים גדולים, וצריך לחיות את הגודל של הימים האלו, ימי הישועה שבהם הושיע אותנו הקב"ה, וקידש את שמו על ידינו בכל הגויים כולם. עצמאות מדינת ישראל זהו קידוש ה' עצום, ואולי עוד יותר בולט מזה – הניצחון המזהיר שעשה לנו ה' במלחמת ששת הימים. לכן הימים שבין פסח לעצרת קבלו משמעות נוספת. נחיה את הקדושה של הימים האלו, נמשיך ונתקדם לקראת חג השבועות הבא עלינו לטובה, לעבוד יחד את ה', ונזכה שמתוך ניצוצי הגאולה שזכינו להם נתקדם ונראה גאולה שלמה במהרה בימינו.

לדף המיוחד לפרשת אמור:

השיחה נמסרה בשנת התש"פ

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11